

Слов'янський світ на шляху європейської та євроатлантичної інтеграції

Інформація про науковий круглий стіл

16 квітня 2010 року в Одесі відбувся науковий круглий стіл на тему: «Слов'янський світ на шляху європейської та євроатлантичної інтеграції». Організатори заходу: Інститут стратегічних досліджень та прогнозів трансатлантичних процесів (Одеса), Інститут трансформації суспільства (Київ), Одеський науково-інформаційний центр євроатлантичної співпраці. Учасниками круглого столу були українські та російські вчені (історики, політологи, юристи, економісти), представники громадських організацій, політичних партій, засобів масової інформації.

Мета заходу:

Дослідити місце і роль України у формуванні єдності слов'янського світу в умовах викликів глобалізації та змагання різних цивілізацій. Проаналізувати можливості формування Балто-Чорноморського економічного альянсу як плато для єднання слов'янських країн, які знаходяться в євразійській та євроатлантичній цивілізаціях. Налагодити діалог і співпрацю між громадськими організаціями країн слов'янського світу, Євросоюзу та НАТО на півдні України і поширити їх роль у процесі інтеграції у європейський геополітичний простір. Ознайомитись із досвідом слов'янських країн Центральної та Східної Європи в побудові демократичного суспільства і системи Європейської колективної безпеки. Обговорити роль православ'я для слов'янського світу в сучасних умовах глобалізації.

Напрями та тематика:

- Можливість формування України як субрегіональної держави в рамках Балто-Чорноморської економічної конфедерації та її економічна, політична і духовна місії у формуванні єдності слов'янського світу.
- Слов'янські країни у європейському правовому та економічному просторі. Від Ради Економічної Взаємодопомоги до ЄС.
- Вплив комуністичної, ліберальної, соціал-демократичної, консервативної ідеологій на розвиток демократичних і державотворчих процесів у країнах Східної Європи.
- Християнські конфесії та їх роль у демократизації і європейській інтеграції слов'янських народів.
- НАТО у міфах та реаліях. Програми співпраці та розвитку. Досвід посткомуністичних країн Європи на шляху від Варшавського Договору до колективної системи безпеки.

У роботі заходу взяв участь директор Інституту трансформації суспільства **Олег Соскін**. Він виступив із доповіддю на тему: «Вступ до Північноатлантичного альянсу як інструмент гарантування національної безпеки України: pro і contra».

Усі учасники наукового круглого столу були єдині в думці щодо актуальності та важливості представленої тематики, а також доцільності обговорення розглянутих питань у більш широкому, міжнародному форматі. Була висловлена і схвалена пропозиція провести в Одесі у 2011 р. відповідну міжнародну конференцію.

Контекст наукового круглого столу*

О судьбе славянства невозможно рассуждать, выходя за рамки общеизвестных положений и догматов о правах человека и демократии.

Славянство, безусловно, следует принимать как самобытную часть общеевропейской семьи, которая на протяжении своей многовековой истории прошла через грядущие тяжелых испытаний – от монгольского нашествия с Востока до известных планов «Дранг нах Остен» и трагических последствий коммунистического тоталитаризма. После Первой мировой войны создается первое крупное славянское Королевство сербов, хорватов и словенцев, а также послевоенная Чехословакия, которые стали важным этапом исторической эмансипации славян, обретением ими роли субъектов мировой политики. XXI век – это начало этапа фрагментации славянства на малые государства. Исторические и геополитические тяготения славянства неоднородны. Они всегда были разнообразны и порой противоположны. Тем не менее, совершенно очевидно, что будущее современной Европы находится в конструктивном соединении исторического наследия и творчества всех ее этнических, конфессиональных и культурных составляющих: германской, романской и славянской, Европы латинской и Европы православной. Именно в таком соединении и лежит потенциал исторической роли славянства в целом. Это цель, которая не разделяет, не ущемляет. В ней не стыдно соревноваться народам, обнаружившим после принуждения, в т. ч. страшных лет коммунистической диктатуры и фашизма, живую тягу к христианским ответам на великие вопросы человека и человечества. Необходимо лишь сохранить потребность различать грех и добродетель, красоту и уродство, истину и ложь, добро и зло.

Важно создать реальную основу для возрождения национальной самоидентичности, исторических и культурных ценностей, которые могли бы в значительной степени служить интеграционным началом для участия славянского мира в строительстве новой, экономически развитой и демократической Европы. Вряд ли церковь сможет сыграть объединяющую роль в славянском мире, тем более, что современное православие разделено на несколько конфессий. Не являются мощным объединяющим фактором и культурные традиции славянства, поскольку огромное влияние на саморазвитие славянских народов оказали немецкая и французская культура. Символ и оплот славянства – Россия, с ее политикой, часто преследующей геополитические цели, претензией на византийское наследство и попыткой придать себе мессианский характер в покровительстве православных и славянских народов, болезненно утрачивает лидирующие позиции на мировой арене. В недавнем прошлом практически все славянские страны оказались под геополитическим и идеологическим контролем Москвы. Навязывание социалистической идеологии, изучение русского языка, искоренение рыночных отношений настраивали славянские народы Европы на сопротивление влиянию СССР, а сами идеи социализма, хотя и были приняты, но, скорее, в западноевропейском социал-демократическом контексте, а не в советском понимании. В результате преобладающая часть славянских государств под флагом расширения демократии и ре-

ализации национальных чаяний сегодня больше тяготеет к европейской и евроатлантической интеграции.

Демографическая ситуация и убывающая численность славянского населения не только в России, но и в Европе вызывает вполне обоснованную тревогу. Значительный вклад в этот процесс внесли «эффективные менеджеры» СССР, которые на протяжении многих лет подавляли славянское население. Активность руководителей и исполнителей коммуно-большевистского режима привела к трагическим последствиям в эволюции славянского единства, экономическому коллапсу и кризису в демократическом развитии многих славянских государств.

К сожалению, для большинства стран славянского мира, в недавнем прошлом строящих свое будущее по калькам СССР, до настоящего времени наиболее злободневными темами остаются: коррупция, правовой беспредел, нечестные выборы, некомпетентные начальники, бесхозяйственность, падение нравов и т.д. и т.п. Вследствие этого, практически все славянские народы Центральной и Юго-Восточной Европы, меняя свою геополитическую ориентацию с Востока на Запад, однозначно идентифицируют себя как европейские страны, активно стремясь объединиться с Западной Европой. Их слабая экономика предопределила зависимость от западноевропейских рынков, инициируя процесс культурной ассимиляции и ослабления межславянских культурных связей. В результате славянские языки и культуры подвергаются давлению со стороны англоязычной цивилизации. И если для других славянских народов культурологические потери, связанные с процессом глобализации, компенсируются ожиданиями политической и финансовой поддержки со стороны более сильных европейских стран, то у некоторых россиян, украинцев и белорусов подобные коллизии являются источником надежды на появление у соседей стремления возвратиться к своим славянским корням. По мнению российских исследователей, такой протестный возврат к славяноцентризму, в первую очередь, возможен как реакция на ассимиляцию и разочарования от нереализованных ожиданий, связанных с европейской интеграцией. При такой перспективе славянским государствам необходимо предложить что-то дополнительно к тем выигрышам, которые они могут получить от сотрудничества с ЕС и НАТО, или компенсировать то, что не смогли получить.

Влиятельные политические силы в РФ сегодня пытаются реализовать панславистскую доктрину в союзе России с Белоруссией и Украиной. Однако пока процесс европейской интеграции для славянских государств и народов представляется более привлекательным, поскольку экономические связи, созданные во времена СССР, хотя и модернизируются в рамках международного сотрудничества, но все еще не могут быть противопоставлены перспективам, открывающимся перед новыми членами Евросоюза. Причем гарантии, обеспечиваемые коллективной системой европейской безопасности при вступлении славянских государств в НАТО, как показало время, являются более очевидными и надежными.

Безусловно, пророссийские настроения на Балканах, а также в ряде стран Центральной и Восточной Европы, попытки использовать культурный потенциал панславизма для формирования нового имиджа России в мировом информационном пространстве будут не только присутствовать, но и возрастать в период

* Матеріал підготував О. М. Захарія, директор Інституту стратегічних досліджень та прогнозів трансатлантичних процесів (м. Одеса). Подается мовою оригіналу.

кризисних внутріполітичних і міжнародних ситуацій. Однак це не може сьогодні служити основою конструктивних інтеграційних процесів, а спроба видіти своїми стратегічними партнерами виключительно славян і надати їм виключительне право впливати на те чи інші процеси в Європі врятують не будуть.

В останнє десятиліття особливу увагу всіх європейських держав привертає боротьба з тероризмом, екологічними катастрофами, наслідками змін клімату, розповсюдженням наркотичних речовин; СПІД; колективна безпека і т.д. Ні одна з країн Європи не може самостійно вирішити ці завдання, бо це вимагає величезних матеріальних витрат, величезного інтелектуального по-

тенціала, опережаючого розвитку науки, високих технологій, дотримання громадянських свобод і демократії в суспільстві.

Україна знаходиться в непростій геополітичній ситуації, на яку найбільше сильне впливають Північноатлантичний альянс, ЄС і Росія. Рух України, як і інших славянських держав, по шляху європейської і євроатлантичної інтеграції знаходиться під пристальним увагою сторонників і жорстких опонентів. Очевидно одне – в історії славянських держав і народів дотримання демократичних принципів в побудові рівноправних відносин з партнерами і сусідами, боротьба за незалежність, свободу і безпеку є пріоритетними засобами і гарантією співіснування в сучасній Європі.

Сучасна система економічних та суспільно-політичних відносин в умовах глобалізаційних процесів

22 квітня 2010 року у Харкові відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна система економічних та суспільно-політичних відносин в умовах глобалізаційних процесів».

Організатори заходу:

Міністерство фінансів України, Головне управління зовнішньоекономічних зв'язків та європейської інтеграції Харківської обласної державної адміністрації, Інститут трансформації суспільства (Київ), Соціологічна асоціація України, Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі, Харківський інститут фінансів УДУФМТ, Курський інститут менеджменту, економіки і бізнесу (Російська Федерація), Інститут міжнародних та політичних наук Коледжу ім. Короля Сигізмунда (Угорщина).

Тематичні напрями роботи:

Круглий стіл 1. «Україна в контексті глобального повороту до економіки розвитку: роль і перспективи»

Круглий стіл 2. «Удосконалення обліку, аналізу та аудиту в умовах глобалізації економіки»

Круглий стіл 3. «Економіка і управління в сучасних умовах»

Круглий стіл 4. «Реалії та перспективи розвитку українського суспільства в умовах глобалізації»

Конференція зареєстрована в Плані проведення конференцій та семінарів з проблем вищої освіти і науки у 2010 р. (Лист Міністерства освіти і науки України від 04.02.2010р. №1/9-58) та Українському інституту науково-технічної і економічної інформації (посвідчення № 690 від 30 грудня 2009 р.).

У роботі конференції взяв участь директор Інституту трансформації суспільства **Олег Соскін**, який виступив під час пленарного засідання з доповіддю на тему: «*Формування конкурентоздатної економічної моделі в Україні в умовах глобалізації*».

